

גבולות היחידה: במדבר פרק ו' פסוקים כ"ב-כ"ז

נושא היחידה: ברכת כוהנים

מספר שיעורים: 1

כותב: אורן גוטמן

הסבר כללי:

ביחידת פסוקים זו נלמד על ברכת כוהנים. הברכה מחולקת לשלושה פסוקים, כשכל פסוק מלמד על פן אחר של הברכה.

פתיחה:

ביחידת פסוקים זו, נלמד על ברכה מיוחדת שעד עצם היום הזה אנו זוכים להתברך ממנה יום-יום. על מנת להמחיש את העניין, נפתח בשתי המחשות¹:

1. נצפה בסרטון קצר: <https://www.youtube.com/watch?v=35sezdNuCcs>

(סרטון של ברכת כוהנים בכותל המערבי עם אלפי מתפללים).

2. ניתן לתלמידים סימנים מובהקים של ברכת כוהנים, כגון: פיצול האצבעות כמו הכוהנים, חליצת נעליים, כיסוי את הפנים בטלית, וכד'. ואז נשאל: באיזו ברכה אנו מוצאים את הסימנים הללו?

כעת, לאחר המחשות אלו, נלמד על ברכת כוהנים ומקורה בתורה.

עיון בפסוקים:

אופן קריאת הפסוקים: תחילה נקרא את כל יחידת הפסוקים, כדי להראות את האמנה של הפסוקים. הקריאה תהיה הנחת והשמחה.

היחידות הקודמות עסקו ביצירת שלום בתוך החברה והמשפחה, כגון בפרשת אשם גזלות ובפרשת סוטה. ברכת כוהנים היא שיאה של השלמות, כאשר הברכה מאת ה' שרויה באדם עצמו ובמעשה ידיו.

- מנו כמה פעמים חוזר השורש ב.ר.כ בפסוקים [שלוש פעמים – כ"ג, כ"ד, כ"ז].
- מה מטרת הברכה? נשמע תשובות.

המטרה של הברכה היא שנקבל על עצמנו עול מלכות שמים ונחדיר בתוכנו את כוח האמונה. כמו כן, הברכה מורידה שפע טוב מאת ה' על המתברכים.

¹ כמובן, אפשר לבחור באחת מהן.

לפי זה, מובן פסוק החתימה של יחידה זו: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". כלומר, הכוהנים יכניסו הכרת ה' בלבבות, וכך אשפיע עליהם שפע של ברכה. ברכת הכוהנים נאמרת בלשון תפילה ובקשה, שה' ישמע את קול הברכה ויברך את המתברך.

• השוו בין פסוק כ"ג לפסוק כ"ז. האם תוכלו למצוא סתירה בין שני הפסוקים?

לכאורה, ישנה סתירה - מצד אחד, כתוב 'כה תברכו' (פסוק כ"ג), אך מצד שני, כתוב 'ואני אברכם'. אם כן, מי המברך - הכוהנים או הקב"ה? ייתכן שכוונת הפסוקים היא לרמוז לנו שהכוהנים אינם אלא כלי להביא את הברכה, אך הם אינם המקור של הברכה. מקור הברכה הוא ה', והכוהנים הם השלוחים של ה' להביא את הברכה לישראל. בבית הכנסת, הכוהנים יכולים לפתוח ב'ברכת הכוהנים' רק לאחר שיקראו להם בקול רם: 'כוהנים', וזאת כדי לומר שהם שליחיו של הקב"ה לומר את הברכה ושהברכה לא באה מכוחם².

אם כן, מדוע ה' לא מברך את ישראל באופן ישיר, אלא הכוהנים מהווים אמצעי לברך את ישראל? ייתכן שבברכת כוהנים יש משהו שונה משאר הברכות. בשאר הברכות, האדם הוא שרוצה לקבל את הברכה, ולכן הוא מבקשה מה'. לעומת זאת, בברכת כוהנים, ה' הוא היוזם לברכה, והוא זה שמבקש לברך את ישראל.

ברכת הכוהנים מתחלקת לשלוש ברכות שונות, שכל אחת מופיעה בפסוק בפני עצמו:

1. פסוק כ"ד: מה ההבדל בין 'יברכך' לבין 'ישמרך'? הפרשנים³ ביארו ש'יברכך' הוא תוספת על מה שכבר קיים, ו'ישמרך' הוא שמירה על התוספת שלא תפגע. ברכה זו מכוונת לעניינים גשמיים - שאדם מקבל שפע גשמי ושומר על שפע זה.

• ניתן לעיין בפירוש רש"י על פסוק כ"ד, הממחיש היטב את היחס בין 'יברכך' ו'ישמרך'.

2. פסוק כ"ה: ברכה זו מכוונת לעניינים רוחניים, מכיוון שהאור מסמל את חכמת התורה. ייתכן להוסיף שעצם הארת הפנים היא עצמה הברכה⁴, כלומר, כשם שאנו שמחים שאדם אחר מתייחס אלינו בחיוך רחב (הארת פנים), כך ביחס לקב"ה שהוא מתייחס אלינו בקרבה גדולה.

3. פסוק כ"ו: כפי שראינו בפסוק כ"ה, הפנים הן סימן לקרבה - ליחס מיוחד של הקב"ה אל עם ישראל, ולכן הברכה היא שה' ישמע את תפילתנו ולא יסתיר את פניו מאתנו, ומכוח זה נשפע שפע ברכה המביאה את השלמות - 'שלום' מלא המקיף את כל צדדי החיים, בתוך עצמנו, משפחתנו וחברתנו. ברכה זו מכוונת לעניינים רוחניים וגשמיים המשלימים זה את זה.

כפי שראינו, ישנה הדרגה בין הברכות השונות. העניינים הגופניים (ברכה ראשונה) והעניינים הרוחניים (ברכה שנייה) הם רק אמצעים להביא אותנו אל המטרה, ואילו הברכה השלישית - 'שא ה' פניו' - היא המטרה עצמה של כל החיים - להתקרב אל ה'.

פסוק כ"ז: פסוק החתימה

² על פי פירוש הרש"ר הירש.

³ רש"י, ראב"ע ועוד.

⁴ כך נראה מפירוש רש"י.

בכל מקום שהכוהנים יברכו את עם ישראל ויזכירו את שם ה', ה' יסכים עם ברכתם ויברך את ישראל. ייתכן שהכוהנים כביכול מסייעים מלמטה לשפע הברכה שיורד מלמעלה. אחרי שלמדנו את כל פסוקי הברכה, אפשר לשאול את התלמידים מה הם היו מאחלים לעצמם. הם יגידו בהתחלה דברים גשמיים (ממתקים / כסף / חברים ועוד), ואחר כך דברים רוחניים יותר, כמו בריאות / שמחה וכו'. ואז נוכל להראות להם איך הברכה הקצרה הזאת היא מעט המכיל את המרובה. היא מורכבת בסה"כ מ-15 מילים, אך כוללת הכול – דברים גשמיים ורוחניים.

הצעות להמחשה:

1. נתינת משימה לתלמידי הכיתה: ללכת לבית כנסת בשעת ברכת הכוהנים. לאחר מכן לכתוב (כמובן, לא בשבת...) את מה שראו עיניהם בזמן הברכה: כיצד התנהגו הכוהנים? באותו זמן, מה עשו הציבור? וכו'.
2. לימוד בעל פה של כל פסוקי היחידה כ"ב-כ"ז. ניתן לתת פרס קטן על אמירת הפסוקים מול תלמידי הכיתה.
3. על מנת להידבק במידותיו של ה' שהוא נושא פנים, נלך אף אנו בדרכו ונישא פנים לחברינו לדוגמה: נלמד זכות על חבר כשנדמה לנו שהוא פגע בנו, לא נכעס על חבר, נביט על החבר בעין טובה.
4. הפעלה לסיכום הלימוד - ניתן לקחת 15 חצאי דפים, ולכתוב מילה על כל חצי דף ולתלות על הלוח בחוסר סדר. המשימה של התלמידים תהיה לסדר את הברכה לפי הסדר. לאחר מכן, אפשר להצביע על מילים באופן אקראי ולשאול מהו פירושו על פי מה שלמדנו בשיעור.

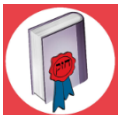
מסרים והפנמה:

גדול השלום – שיאה של ברכת הכוהנים הוא השראת השלום, שפירושו שלמות בין עולמות הנראים כמנוגדים וסותרים, ומיזוגם והבאתם למקום המפרה אחד את השני.

מעלת הכהונה – הכוהנים הם אלה שנבחרו בידי ה' להוריד את שפע הברכה על עם ישראל, דבר המלמדנו על מעלתם הרבה כשליחי ה'.

סיכום:

ביחידת פסוקים זו למדנו על 'ברכת כוהנים'. מטרת הברכה היא החדרת כוח האמונה והורדת השפע מאת ה'. מקור הברכה הוא ה', המברך את ישראל באמצעות הכוהנים. שלושת פסוקי הברכה עוברים בהדרגה דרך שפע גשמי, שפע רוחני, ולבסוף – דרך שפע התקרבות אל ה'.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

מדוע נסמכו זו לזו הפרשות של ברכת כוהנים ושל תורת נזיר? ייתכן שהדבר בא ללמדנו שיש שני סוגי קדושות: 1. קדושה שבאה מכוח הולדה - מכוח הקשר לזרעו של אהרון הכהן, 2. קדושה הבאה מהעלייה בקדושה בכוח הבחירה החופשית.